

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 29 Volume: 7 Issue: 29

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

BİR GEÇ DÖNEM OSMANLI ŞEHİR HANI: TARAKLI HAN (HACI ATIF HANI)
A RECENT ERA OTTOMAN CITY HOSTEL: TARAKLI HOSTEL (HACI ATIF HOSTEL)

Yusuf ÇETİN*

Öz

Sakarya iline bağlı bir ilçe olan Taraklı, il merkezine 65 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Osmanlı'nın ilk yerleşim yerlerinden biri olan ve günümüze Osmanlı şehir dokusunu oluşturan tarihi evleri, çarşısı, hanı, çeşmesi ve hamamıyla bir açık hava müzesi görünümünde olan Taraklı aynı zamanda eşine az rastlanır tabiat harikası güzellikleri ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

Yapım tarihi kesin olarak bilinmeyen han, kemer biçimlerinden, yapı elemanlarından ve bölgedeki yaşlıların söylemlerinden yola çıkılarak XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başına tarihlenir. Kareye yakın dikdörtgen çerçeve içinde planlanan hanın, Osmanlı döneminde şehir içi hanlarında görülen bir plan şemasıyla ele alındığı görülmektedir. Moloz taş temel üzerine hıms duvarlı olarak inşa edilen yapının üzeri alaturka kiremit kaplı beşik çatı ile örtülmüştür.

Daha önceleri alt katın dükkanlar, üst katın otel olarak kullanıldığı yapı Taraklı Belediyesi tarafından başlatılan bir restorasyon projesi kapsamında yeniden onarılarak bir butik otele dönüştürülmesi planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Taraklı İlçesi, Şehir Hanı, Osmanlı Mimarisi.,

Abstract

Taraklı County, belongs to Sakarya province, is situated 65 km far from the province center. Its being one of the Ottoman's first settlement place, and with its historical houses, bazaar, fountain and bath it seems as if it were a open-airmuseum, at the same time with its splendid natural beauties Taraklı draws domestic and foreign tourists' attentions.

The building whose construction date is not known exactly origins to the late of 19th and the beginning of 20th century by making deduction from the speeches of the old, the structure and the framework of the building and the arches' styles. It is seen that the hostel, which was planned in a rectangular framework like a square, wash and led with a construction scheme that resembles toold Ottomancity hostels. The roof of building that was constructed within the half-timber walls on rumble Stone ground was constructed with a gable roof that was covered with Ottoman style tiles.

The building whose ground floor was used as a store and upstairs as hotel is being planned to transform into boutique hotel within there storatıon Project which was launched by Taraklı municipality.

Keywords: Taraklı County, City Hostel, Ottoman Architecture.

1. Giriş

Sakarya iline bağlı, il merkezine 65 km. uzaklıkta bulunan Taraklı ilçesi, engebeli bir arazi yapısına sahip olup Göynük ve Geyve ilçeleri arasında uzanan vadide bulunmaktadır (Tuna-Akçakoyunluoğlu, 2004: 56). Eskiçağ'da "Bitinya" olarak adlandırılan bölgenin içinde yer alan

* Doç. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.

Taraklı, Anadolu'nun ilk siyasi birliğini kuran Hitit Devleti'nin sınırları içinde kalmış, daha sonra da Frigler ve Lidyalılar bölgeye egemen olmuşlardır. Helenistik çağda Bitinya Krallığı'nın sınırları içinde kalan bölge, 395'te Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasıyla Doğu Roma egemenliğinde kalmıştır (Erendil, 1982: 17). Bu dönemde Bizans'ın başkenti Konstantinopolis'e giden yollar önem kazanırken Roma'ya giden yollar önemini yitirmiştir. Ankyra'dan (Ankara) başlayan bir yol Dadastana (Nallıhan), Koinon (Göynük), Dablis (Taraklı), Tattaion (Geyve), Midos (Pamukova), Nikaia (İzmit), Nikomedia (İzmit) üzerinden Bizans başkentine ulaşıyordu (Texier, 1330: 266). Bizans döneminde "RegiaTataios" olarak adlandırılan bölgede bulunan Taraklı, "Dablais", "Doris", "Deblis", ve "Dablai" isimleri ile anılmıştır (Işık, 2005: 51).

Taraklı, Bizans döneminde Bursa tekfurluğuna bağlı küçük bir kale şehri iken Osman Gazi'nin ilk akını dolayısıyla Osmanlı tarihinde geçmeye başlamıştır. 1289-1293 yılları arasında fethedilen Taraklı'nın, XIV. yüzyıldaki adı "Tarakçı", "Taraklı" ve "Yenice"dir. Bazen her iki isim beraber kullanılmış ve "Taraklı Yenicesi" denilmiştir. Yavuz Sultan Selim, Suriye ve Mısır seferlerine giderken Taraklı'da konaklamış, vezirlerinden Yunus Paşa sefer dönüşüne kadar burada bir cami yaptırılması talimatını vermiştir. Taraklı'nın en güzel yapılarından biri olan bu cami günümüze sağlam olarak ulaşmıştır (Acun, 1996: 19-34; Çetin, 2008: 294-308). Taraklı, XVI. yüzyılda Hüdavendigâr Sancağı içinde "Nefs-i Yenice-i Taraklı" olarak geçmekte ve kaza statüsündedir. Osmanlı üçlü yol sisteminde orta yolu oluşturan kol Taraklı'dan geçmektedir (Şentürk, 2005: 181). XVII. yüzyılda Göynük'ten kuzeye doğru yedi saat yol aldıktan sonra Taraklı 'ya geldiğini ifade eden ünlü gezgin Evliya Çelebi, dükkânlarda kaşık ve tarak imal edildiği "Taraklı" adının buradan geldiğini, burada işlenen tarak ve kaşıkların İran ve Arabistan'a ihraç edildiğini belirtmektedir (Temelkuran-Aktaş-Çevik, 1984: 580). XVIII. yüzyıl salnâmelerinde Kocaeli Sancağı'nın bir yerleşim birimi olarak görülen Taraklı, 1867 Vilayet Nizamnamesi'nde Hüdavendigâr Vilayeti'ne bağlandığı bilinmektedir. Taraklı, Cumhuriyet'in ilanından sonra da İzmit iline bağlı Geyve kazasının bir nahiyesi olarak varlığını sürdürmüştür. Sakarya'nın 1954 yılında il olmasıyla da 1987 yılında Geyve'den ayrılarak ilçe olmuştur. Osmanlı döneminde orta kol yol güzergâhı üzerindeki konumu sayesinde önemli bir ticaret merkezi olan Taraklı 1965 yılından sonra İstanbul-Ankara yolunun Bolu Dağı güzergâhına alınmasıyla ilçe ekonomisi büyük bir gerileme yaşamıştır.

Osmanlı'nın ilk yerleşim yerlerinden biri olan ve günümüze Osmanlı şehir dokusunu oluşturan tarihi evleri, çarşısı, çeşmesi ve hamamıyla bir açık hava müzesi görünümünde olan Taraklı aynı zamanda eşine az rastlanır tabiat harikası güzellikleri ile yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir.

2. Taraklı Han'ın (Hacı Atıf Hanı) Konumu ve Tarihçesi

Tescilli olan yapı Ulu Camii Mahallesi'nde Yunus Paşa Camii'nin kuzeyinde ve camiye 100-150 m. uzaklıkta bulunmaktadır (Foto. 1)

Hanın yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak muş duvar örgüsü, ahşap yuvarlak kemerleri ve üçgen alınlık formları ile il sınırları içinde bulunan XIX. yüzyıl sonları XX. yüzyıl başlarına tarihlendirilen birçok ev ve çeşme gibi sivil mimari örneklerle büyük benzerlik göstermektedir. Taraklı ilçe merkezinde bulunan ve yapıya 100-150 m. uzaklıktaki XIX. yüzyıl sonları XX. yüzyıl başlarına tarihlendirilen Çakırlar Konağı (Çetin, 2008: 321-338), XIX. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen Fenerli Ev (Çetin, 2008: 338-353), bu yapıların başında gelmektedir. Ayrıca, Geyve ilçe merkezinde bulunan XIX. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen Hataylı Ali Efendi Evi (Çetin, 2008: 131-140), merkez ilçede bulunan XIX. yüzyılın sonlarına tarihlendirilen Bezirci Sokak Çeşmesi (Çetin, 2008: 102,103) üçgen alınlık formlar, ahşap yuvarlak kemer ve humuş duvar malzemeleri ile yapılabüyük benzerlik gösteren diğer örneklerdir.

Bu durumda hanı, kemer biçimlerinden ve yapı elemanlarından, XIX. yüzyıl sonları ile XX. yüzyıl başlarına tarihlenmek mümkündür (Acun, 1996: 14; Çetin, 2008: 398).

İlçedeki yaşlılarda yapının 1950-1965 yılları arasında postane olarak kullanıldığını, Hacı Atıf Hanı olarak bildiklerini ve yaklaşık iki yüz yıllık olduğunu belirtmektedirler.

3. Plan Özellikleri:26X25 m².lik kareye yakın bir alanı kaplayanhan kuzey-güney doğrultusunda iki katlı ve "U" şeklinde planlanmıştır. "U"nun açık ağzı kuzeye bakmaktadır(Çiz. 1-2).

"U" şeklindeki zemin katın ortasında dikdörtgen bir avlu bulunmaktadır.Avlunun doğu kanadı sonradan yıkılarak dükkânlara dönüştürülmüştür. Girişleri doğu cepheden sağlananbu dükkânlar Belediyenin yaptığı son restorasyon çalışması ile yeniden düzenlenmiştir. Hanın batı kanadına uygun bir biçimde yeniden düzenlenen bu bölüme kuzey cephesinin ortasından çift kanatlı bir kapı ile giriş sağlanmıştır. Bu kanadın güney doğu köşesinde cephesi doğu yöne bakan üst kata girişi sağlayan bir kapı daha mevcuttur (Çiz. 1).

Ortadaki avlunungüney yönüorijinalde geniş bir ahır olarak düzenlenmiştir. Ahır bölümünün batısında ise doğu kanadına paralel, kuzey-güney doğrultuda uzanan batı kanadı mevcuttur. Ahır bölümü ile batı kanadı arasında avludan ve dışardan girişleri olan uzun bir koridor yer almaktadır. Batı kanadının ana girişi kuzey cephenin ortasında olup, bu bölümün batı cephesinin ortasında üst kata çıkılan merdivenlerin içinde yer aldığı birgirişi daha bulunmaktadır (Çiz.1).

Zemin kat gibi "U" planlı olan birincikat da kendi içerisindeçeşitli birimlere bölünmüştür. Girişi güney yöndeki ahşap merdivenlerle sağlanan doğu kanadı üç bölümden oluşmaktadır.Ortada dört ahşap sütunun yer aldığı sofanın güney ve kuzey köşelerinde dikdörtgen planlı iki oda yer almaktadır. Dikdörtgen pencerelerle cephelere açılan bu bölümler oldukça ferah birer mekân etkisi uyandırmaktadır.

Avlunun güneyinde, ahırın üstündeki revaklı kısım ise avluya bakan yönü dört yuvarlak kemerli bir gezemek şeklinde düzenlenmiştir. Gezemeğin batı cephesi iki dikdörtgen pencere ile dışa açılmakta olup kuzey doğu köşesinde yer alan bir kapı ile doğu bölüme bağlanmaktadır. Revaklı gezemeğin gerisinde beş oda bulunmaktadır. Güney batı köşedeki oda diğerlerine göre daha büyük tutulmuş olup batı cepheye iki dikdörtgen pencere ile açılmaktadır. Girişleri gezemek bölümüne açılan diğer odalar ise güney cephede yer alan ikişer küçük pencere ile aydınlatılmıştır.

Girişi batı yöndeki ahşap merdivenlerle sağlanan batı kanat, merdiven sahanlığı ile birlikte kendi içinde altı bölüme ayrılmıştır. Girişteki merdiven sahanlığından sonra geçilen "L" şeklindeki sofanın batı ucu, batı cepheden dışarı doğru çıkıntı yapan bir revaklı gezemeğe açılmaktadır. Sofanın kuzey yönünde iki dikdörtgen oda yer almaktadır. Her iki yöne bol pencerelerle dışa açılan bu odaların girişleri sofadan sağlanmıştır. Giriş sahanlığının güney yönünde küçük bir, oda kuzey yönünde dikdörtgen bir oda daha yer almaktadır. Girişleri sofaya açılan odalardan batıda olanı iki, güneyde olanı bir pencere ile dışa açılmıştır. Merdiven sahanlığının içi de kendi içinde iki küçük bölüme ayrılmıştır (Çiz. 2).

4.Malzeme ve Teknik Özellikleri

Moloz taş temel üzerine hımuş duvarlı olarak inşa edilen yapının üzeri alaturka kiremit kaplı beşik çatı ile örtülmüştür. Daha önceleri alt katın dükkânlar, üst katın otel olarak kullanıldığı yapı Taraklı Belediyesi tarafından başlatılan bir restorasyon projesi kapsamında yeniden ele alınmış ve bir butik otele dönüştürülmesi planlanmaktadır.

Hanın zemin katının doğu kanadı en çok bozulmaların olduğu bölümüdür. Bu bölüm son restorasyonla girişleri doğu cepheden sağlanan dükkânlaradönüştürülerek yeniden düzenlenmiştir(Foto. 2). Avlunun güneyinde yer alan ve uzun bir dikdörtgen şeklindeki ahır kısmınaavludan açılan çift kanatlı ahşap birkapı ile geçilmektedir. Bu bölümün üst örtüsü ortada üç ahşap sütun tarafından taşınmaktadır. Ortada taş altlıklar üzerine oturan üç ahşap sütunun başlıkları ahşap birer yastık şeklinde sonuçlanmaktadır. Üst örtüde yatay şekilde

düzenlenmiş ahşap mertekler aralıklı olarak düzenlenmiş, üzerleri tahtaların yan yana getirilmesi ile kapatılmıştır. Böylece birinci katın zemini de oluşturulmuştur (Foto. 3).

Birinci katta ahırın üzerindeki güney bölüm bağdadı tekniğiyle yapılmış dört yuvarlak kemerle avluya bakan bir revaklı cepheye sahiptir. Üç ahşap sütun tarafından taşınan kemerlerin araları ahşap kolonlarla desteklenmiştir (Foto. 4). Kemerlerin önünde ahşap bir korkuluk bulunmaktadır. Revaklı gezemeğin gerisinde yer alan odalar sonraki onarımlarla bir hayli değişmiş olup orijinal özellikleri bulunmamaktadır.

Yapının batı kanadı daha sağlam olarak günümüze ulaşmıştır. Bu bölüme zemin katın kuzey cephesinde yer alan çift kanatlı ahşap bir kapı ile geçilmektedir. Bu bölümde yer alan odalar dış cephelere açılan bol pencerelerle aydınlatılmıştır. Dikdörtgen çerçeveli ahşap pencerelerin bazılarında demir korkuluklar bulunmaktadır. Bu kanadın batı cephesinde dışa doğru taşıntı yapan bir gezemek yer almaktadır. Alttan ahşap payandalarla desteklenen gezemek yanlara birer, ortada iki yuvarlak ahşap kemerle teşkilatlandırılmıştır. Cephesi üçgen alınlık biçiminde yer alan gezemeğin önünde ahşap bir korkuluk bulunmaktadır. Bu cephede dış etkenlerden dolayı çok tahribat olmuş, toprak sıvanın büyük bir bölümü dökülmüşken son restorasyonla yenilenmiştir (Foto. 5).

Sonraki onarımlarla orijinal özellikleri epeyce bozulan yapının süsleme özellikleri bulunmamaktadır.

5. Değerlendirme ve Sonuç

Osmanlılar, Selçuklulardan devraldıkları han geleneğini geliştirerek daha ileri bir konaklama ve ticaret merkezianlayışını ortaya çıkarmışlardır. Kuruluş döneminden başlayarak şehir hayatında, kültürel etkileşimde önem kazanmış olan hanlar XIX. yüzyıldan sonra sosyal gelişmenin gereklerine uyarak, gittikçe ticaret hayatının iş yerleri konumuna gelmişlerdir.

Osmanlı sivil mimarisinin anıtsal örnekleri arasında bulunan hanlar iki amaca yönelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan birincisi hac yolları üzerinde ve derbent niteliğindeki yerlerde inşa edilen "menzil hanlarıdır" ki bu hanlar bir külliye içinde yer almışlar ve çevrelerinde zamanla yerleşim bölgeleri oluşmuştur (Ersoy, 1994: 2). İkinci han türünü ise "şehir içi hanları" oluşturmaktadır. Şehir merkezlerine karakter kazandıran bu hanlar, hem hayvanların hem de insanların barınması açısından Selçuklu dönemi kervansaraylarına benzer fonksiyonları olanlarının yanında sadece depo ve bürolardan oluşan şehir hanları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca belli türdeki ticaretin geçtiği bazı hanlar da ticaret türüne göre ipek hanı, pirinç hanı, koza hanı gibi adlarla anılmaktadır (Baş, 1996: 2). Genellikle kare veya kareye yakın dikdörtgen bir plan şeması gösteren şehir içi hanlarının ortasında üzeri açık bir iç avlu bulunmakta, avlunun etrafında ise revaklar yer almaktadır. Büyük hanlarda revaklar her iki kanatta da vardır. Fakat küçük kentlerde revaklar sadece üst katlarda olabilir. Revakların gerisinde odalar sıralanır. Genel olarak hanların zemin katları depo ve ahır olarak, üst katlar ise tüccarların ve diğer gezginlerin konaklaması amacıyla planlanmıştır (Kuban, 2007: 393).

Osmanlılardan kuruluş döneminden XX. yüzyıl başlarına kadar birçok şehir içi hanı günümüze ulaşmıştır. Bunlardan en eskisi Orhan Gazi tarafından Bursa'da yaptırılan Emir Han'dır (Arseven, 1974: 94; Öney, 1989: 26). Edirne'de Rüstem Paşa Kervansarayını denilen han XVI. yüzyılın en büyük örneklerinden birisidir. İstanbul'da XVII. yüzyılın birinci yarısında Kösem Sultan tarafından inşa ettirilen Büyük Valide Hanı diğer önemli örnektir. Özellikle XVIII. yüzyılda, şehir merkezlerinin kalabalık noktalarına yapılan hanlar arsadan istifade etmek için artan kat sayıları ve çıkmalarla sokağa taşan kütleleri ile dikkat çekmektedirler. Han mimarisinin bugün hemen hemen pek azı ayakta kalan büyük ahşap örnekleri de bulunmaktadır (Kuban, 1994: 202).

Osmanlı döneminde önemli ticaret yolları kavşağında bulunan Sakarya bölgesinde geçmişte ticari hayatın zenginliğini yansıtan birçok han mevcut iken günümüze sadece Taraklı İlçesi'ndeki Taraklı Han (Hacı Atıf Hanı) ulaşabilmiştir. Yapım tarihi kesin olarak bilinmeyen

ancak kemer biçimlerinden ve diğer yapı elemanlarından, XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyıl başına tarihlendirilen yapı, tek avlulu iki katlı Osmanlı şehir hanları grubuna girmektedir¹.

Yapı kuzey-güney doğrultusunda iki katlı ve "U" şeklinde planlanmıştır. "U" nun açık ağzı kuzeye bakmaktadır. Kareye yakın dikdörtgen çerçeve içinde planlanan hanın, Osmanlı döneminde şehir içi hanlarında görülen "avlulu hanlar" grubunda bir plan şemasıyla ele alındığı görülmektedir. Şehrin yol durumu göz önüne alınarak inşa edildiğinde kareye yakın dikdörtgen bir plan sergilemektedir. Ortadaki dikdörtgen avluyu saran birimleri, ikişer yüzde açılan kapıları veya açıklıkları, üst katta hücrelerin önünde yer alan revak düzeni, hayvanların barınmasına yönelik ahırıyla bu han, Osmanlı şehir hanlarının genel şemasına uymaktadır. Bu plan şeması ile yapı İzmir Karaosmanoğlu Hanı (Ersoy, 1994: 97-98) (XVIII. yüzyıl ortaları ile XIX. yüzyıl başı), Vezirköprü Taş Han (Bayraktar, 2005: 206-208)(XVII-XIX. yüzyıl), Manisa Yeni Han (XIX. yüzyıl sonu), Gaziantep Mecidiye Hanı(1885-1886) (Ersoy, 1994: 126) ile benzerlik göstermektedir. Moloz taş temel üzerine hımsız duvarlı olarak inşa edilen yapının üzeri alaturka kiremit kaplı beşik çatı ile örtülmüştür. Bu malzeme son dönem Osmanlı şehir hanlarında yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır.

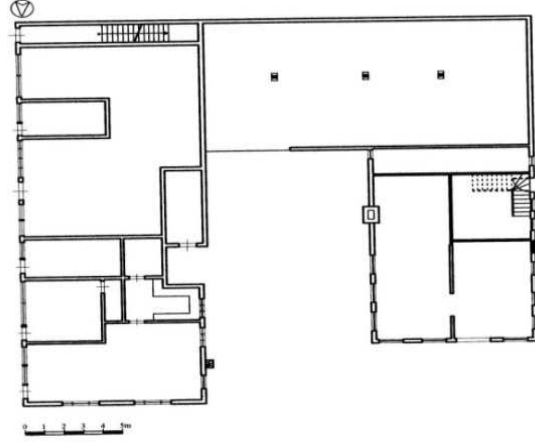
Buldukları yerleşimin günlük yaşantısına yön veren ve gelişmesini sağlayan şehir içi hanları Osmanlı mimarisinin en az incelenen yapı grubunu oluşturmaktadır. Bu durum Osmanlı mimarisi ile ilgili yapılan araştırmaların bir yanını eksik bırakmaktadır. Daha çok bilinen Bursa, Edirne ve İstanbul'daki anıtsal örnekler dışında Anadolu'nun taşra kentlerinde çok sayıda şehir içi hanları mevcuttur. Buna rağmen, Osmanlı yapı grupları içinde en az sahip çıkılanlar ve korunamayanlar şehir içi hanları olmaktadır. Hiç şüphesiz bunun en önemli nedenlerinden birisi bu yapıların büyük bir bölümünün halen ticaret merkezleri niteliklerini sürdürmeleridir. Bu yapılarla ilgili fotoğraf çekmek, plan çalışmaları yapmak oldukça güçtür. Ayrıca zaman içinde yapılan tadilatlar neticesinde bir hayli değişiklikler meydana geldiğinden röleve çalışmalarını güçleştirmektedir. Ayrıca restorasyon çalışmaları sırasında ticarethaneleri tahliye etmek de büyük sıkıntılara neden olmaktadır. Bütün bu olumsuz koşullara rağmen bu yapıların bir an önce hem zaman hem de insan tahribatı düşünülerek incelenmesi son derece önemlidir.

XIX. yüzyıl Osmanlı ticari hayatının önemli bir parçası olan ve bölgede günümüze ulaşabilen tek şehir hanı olan Taraklı Han (Hacı Atıf Hanı) son restorasyon ile yıkılmaktan kurtarılarak yeni bir işlev kazandırılmış ve yaşaması sağlanmıştır.

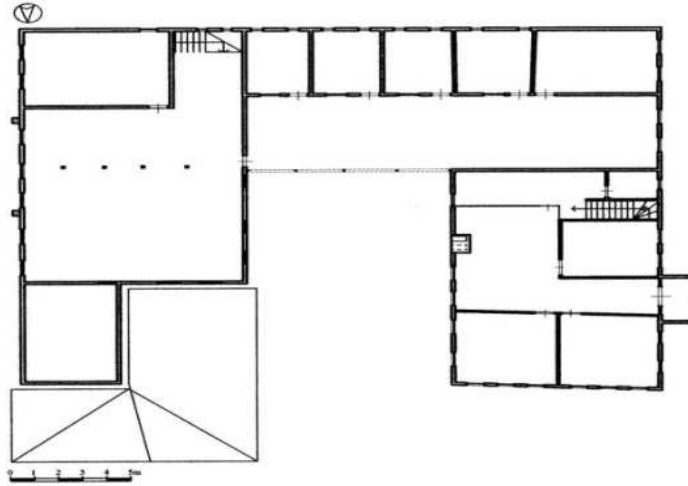
KAYNAKÇA

- ACUN, Hakkı(1996).*Sakarya İli Taraklı İlçesi ve Yunus Paşa Camii*,Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
ARSEVEN, C. Esad (1970). *Türk Sanatı*, İstanbul: Cem Yayınevi
ÖNEY, Gönül (1989). *Beylikler Devri Sanatı XIV-XV. Yüzyıl (1300-1453)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları
BAŞ, Ali (1996).*Kayseri Ticaret Yapıları Üzerine Bir Araştırma*, Kayseri: Kayseri Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları
BAYRAKTAR, Sami (2005).*Samsun ve İlçelerinde Türk Mimari Eserleri*,Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ÇETİN, Yusuf, (2008). *Sakarya'da Türk Mimari Eserleri*, Adapazarı: Sakarya Büyük Şehir Belediyesi Kültür Yayınları
ERENDİL, Muzaffer, (1982). *Türlü Yönleri İle Sakarya İli*, İstanbul: Nur Ofset
ERSOY, Bozkurt, (1994). "Osmanlı Şehir İçi Hanları Plan Tasarımı ile Cephe ve Malzeme Özellikleri", *Sanat Tarihi Dergisi*,S.VII, s.76-80.
Evliya Çelebi (Sadeleştiren: TEMELKURAN, Tevfik-AKTAS, Necati-ÇEVİK, Mümin) (1984).*Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, İstanbul:Yapı Kredi Yayınları
IŞIK, Adem (2005) "Eskiçağ Tarihinde Sakarya ve Çevresi", *Sakarya İli Tarihi*,C.I, s. 49-55, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları
İŞSEVER, A. Naci (1994).*Taraklı*,Ankara: Kendi Yayını
KUBAN, Doğan (1994).*100 Soruda Türkiye Sanatı Tarihi*, İstanbul: Çağdaş Yayınları
KUBAN, Doğan (2007). *Osmanlı Mimarisini*, İstanbul: YEM Yayınevi
ÖZÜDOĞRU, Şerife (1999). Göynük ve Taraklı 'da Türk Mimari Eserleri,Eskişehir: ETAM Yayınevi
ŞENTÜRK M. Hüdaî (2005). "Osmanlılar Döneminde Sakarya",*Sakarya İli Tarihi*, C.I, s. 174-191,Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları
TEXIER, Charles (Ter. A. SUAD) (1330).*Küçük Asya*, C.I, İstanbul:Matbaa-ı Amire
TUNA, Fahri-AKÇAKOYUNLUOĞLU, Sedat (Edit.)(2004).*Yedi Renk Yedi İklim Sakarya*, Ankara: Sakarya Valiliği Yayınları

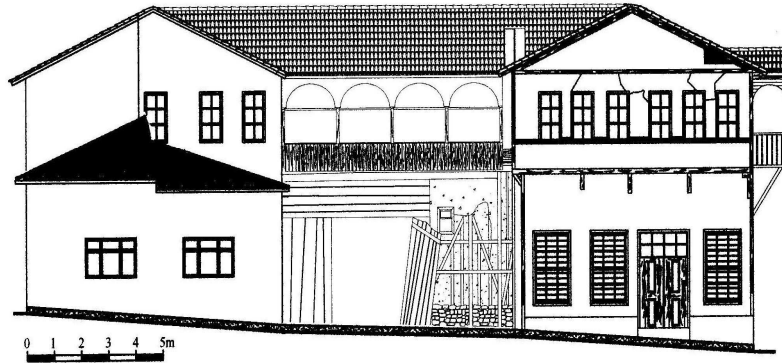
¹ Osmanlı şehir hanlarının tipolojik sınıflaması için bkz. Bozkurt Ersoy (1994). "Osmanlı Şehir İçi Hanları Plan Tasarımı ile Cephe ve Malzeme Özellikleri", *Sanat Tarihi Dergisi*, S.VII, s.76-80.

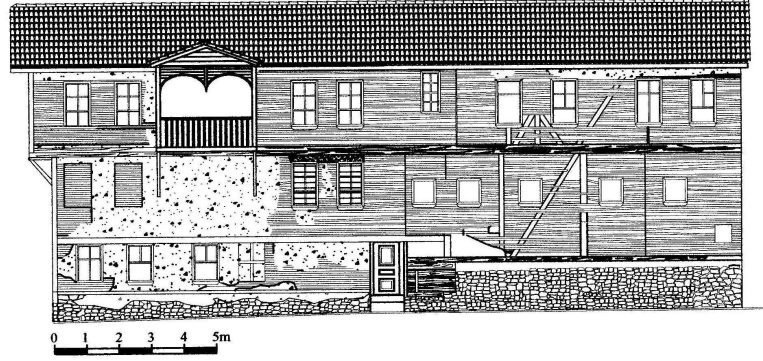
Çizim 1.Tarklı Han zemin kat röleve planı (H. Gülmez)

Çizim 2.Taraklı Han 1. kat röleve planı (H. Gülmez)

Çizim 3. Taraklı Han kuzey cephe rölevesi (H. Gülmez)

Çizim 4. Taraklı Han batı cephe rölevesi (H. Gülmez)

Foto. 1. Taraklı Han'ın restorasyon öncesi ve sonrası kuzey-doğu cepheden görünümü

Foto. 2. Taraklı Han'ın restorasyon sonrası doğu kanadının görünümü

Foto. 3. Taraklı Han'ın zemin kat ahır bölümünün restorasyon öncesi görünümü

Foto. 4. Restorasyon öncesi ve sonrası batı kanadının kuzey cepheden görünümü

Foto. 5. Taraklı Han'ın batı cephesinin restorasyon öncesi ve sonrası görünümü